

METTE LØVÅS

Tegnspråk som førstespråk

Språket ditt

6. *klasse*

**Lærerveiledning
i tegnspråkgrammatikk**

© Gyldendal Norsk Forlag ASA 1999

1. utgave, 1. opplag

Printed in Norway by GCS, 1999

ISBN 82-05-26406-6

Redaktør: Margrethe Bjonge

Sats og layout: Runar Wold Grafisk

Illustrasjoner: Susi Bodal, s. 42, Scan-foto, s. 43 og 44

Omslagsdesign: Marianne Cecilie Dahl

Øvrige illustrasjoner: Tom Nordli

Det må ikke kopieres fra denne boka i strid med åndsverkloven eller avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, Interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning, og kan straffes med bøter eller fengsel.

Alle henvendelser om forlagets utgivelser kan rettes til:

Gyldendal Undervisning

grunnskoleavdelingen

Postboks 6860, St. Olavs plass

0130 Oslo

E-post: undervisning@gyldendal.no

Innhold

Forord	4		
Innledning	5		
1			
Tegnklasser	7		
Substantiv	8		
Verb	10		
Verb – Substantiv-par	11		
Adjektiv	11		
Ikoniske og arbitrære tegn	12		
2			
Studieteknikk	14		
3			
Positive og negative uttrykk	15		
4			
Studieteknikk – Svare på spørsmål	16		
5			
Studieteknikk – Lage spørsmål	17		
6			
Byggeklossene i språket	18		
Analyse	18		
Sammensatte tegn	19		
Flermorfemiske tegn	20		
Tegns komponenter	21		
Grensemarkører	23		
7			
Referanser	24		
1.1 Synsvinkel	24		
1.2 Proformer	25		
8			
Modifisering	29		
9			
Studieteknikk – Finne opplysninger i tekst	32		
10			
Tidsuttrykk	33		
11			
TMFOK	35		
12			
Studieteknikk – Studere tekst og bilde	36		
13			
Setningsstruktur	37		
14			
Studieteknikk	40		
Kopioriginaler	41		
Litteraturliste	51		

Forord

Dette er en lærerveiledning i tegnspråkgrammatikk for 6. klasse og er en del av en pakke som er knyttet til *Språket ditt 6. klasse* og Gyldendals *Leseboka for grunnskolen bind 7 og 8*. Denne pakken består av følgende komponenter:

SPRÅKET DITT 6. KLASSE

Tegnspråk som førstespråk og norsk for døve 6. klasse

Tilleggshefte til lærerveiledning for lærere som skal undervise døve elever.

Heftet inneholder også kopioriginaler med elevoppgaver.

(*Tilleggshefte 6*)

Tegnspråk som førstespråk 6. klasse

Video med et utvalg tekster fra *Språket ditt 6. klasse* gjengitt på tegnspråk (*Elevbokvideo 6*).

Tegnspråk som førstespråk 6. klasse

Lærerveiledning i tegnspråkgrammatikk

(*Lærerveiledning i tegnspråkgrammatikk 6*)

Tegnspråk som førstespråk 6. klasse

Video med elevoppgaver og eksempler i tegnspråkgrammatikk

(*Tegnspråkgrammatikk 6*)

LESEBOKA FOR GRUNNSKOLEN BIND 7 OG 8

Tegnspråk som førstespråk 6. klasse

Video med et utvalg tekster fra *Leseboka for grunnskolen bind 7 og 8* gjengitt på tegnspråk (*Videobok 6*).

FRITTSTÅENDE TILLEGG

Tegnspråk som førstespråk 6. klasse

Presentasjon av noen norske døve kunstnere

(*Kunstnere 6*)

Video i tegnspråkgrammatikk (*Tegnspråkgrammatikk 6*) og denne lærerveiledningen (*Lærerveiledning i tegnspråk grammatikk 6*) utfyller hverandre og må ses i sammenheng.

Når det i denne lærerveiledningen vises til de enkelte deler av *Språket ditt 6. klasse*, brukes betegnelsene LB, EB og ØB om henholdsvis Lærerens bok, Elevboka og Øveboka.

Innledning

Dette er en lærerveiledning i tegnspråkgrammatikk. Til denne lærerveiledningen hører en eksempelsamlingsvideo (*Tegnspråkgrammatikk 6*). Det er meningen at elevene skal ha et eksemplar hver av denne, slik at de både på skolen og hjemme kan arbeide med oppgaver fra den. I dette heftet finnes det en oversikt over og forklaringer til de oppgavene som finnes på videoen. Det finnes også henvisninger til hvor man finner hele teksten til de eksemplene som blir brukt. Foran noen av oppgavene står symbolet . Disse oppgavene finnes på videoen *Tegnspråkgrammatikk 6*. Oppgaver som ikke har symbol foran, er bare å finne i denne lærerveiledningen. Det er gjort for å begrense omfanget av videoen, men ikke begrense oppgaveomfanget i tegnspråkgrammatikk. Oppgavene har ikke ulik viktighet, men det er naturlig at elevene arbeider med de oppgavene som finnes på video, når de skal arbeide selvstendig eller hjemme, mens de arbeider med de oppgavene som bare finnes i lærerveiledningen, når de arbeider i en klassesituasjon. Elevene vil trenge bakgrunnskunnskaper for å kunne gjennomføre elevoppgavene på videoen, fordi det på denne videoen ikke blir gitt forklaringer på faglige uttrykk. Det er derfor i de fleste tilfeller nødvendig at elevene får en grundig gjennomgang av emnet før de eventuelt får hjemmeoppgaver fra videoen.

I denne grammatikkdelen er det lagt opp til at de fleste oppgavene foreligger på video eller blir gitt elevene muntlig av læreren. Elevenes svar skal i hovedsak leses inn på video, men i enkelte tilfeller vil det være naturlig å løse oppgavene som klasse-samtale. Når elevene skal lese inn svarene sine på video, kan det av og til være nødvendig for dem å benytte seg av notater. Det må her være notater som er funksjonelle for eleven. Notatene kan være i form av f.eks. tegning, skriftlige setninger eller stikkord, eller på tegnspråk på video. Dette bør elevene få bestemme selv. Ved å bruke notater på denne måten blir de oppmerksomme på hvordan muntlig og skriftlig språk utfyller hverandre i praktiske oppgaver.

Emnene som blir tatt opp i dette heftet, er hentet fra *Språket ditt 6. klasse* og *L -97* (Tegnspråk som førstespråk).

Hovedmålet med denne grammatikken er at elevene skal legge et grunnlag for sine ferdigheter i tegnspråkgrammatikk for å ta med seg dette når de skal arbeide med tegnspråktekster. Det vil danne grunnlaget som elevene trenger når de i neste omgang skal arbeide med norske tekster og norsk grammatikk. Tips om

kontrastiv undervisning finnes i *Tilleggshefte 6* der det også er henvist til hvor det kan være aktuelt å ta opp de ulike emnene i dette heftet og også hvor det kan være aktuelt å arbeide med norsk grammatikk.

1 Tegnklasser

Ordklasser EB side 18–19

Substantiv EB side 48

Adjektiv EB side 70

Verb EB side 86–87

MÅL

Elevene skal få kjennskap til ulike tegnklasser og se hvordan tegnene i disse tegnklassene blir modifisert, og se på tegnenes opprinnelse. De skal også se på hvordan substantiv blir bokstavert, f.eks. i egennavn.

Tegnklassene som her blir tatt opp, er paralleller til de ordklassene vi tradisjonelt kjenner fra oralt/auditive språk. Tegnklasser i tegnspråk, som er et visuelt/gestuet språk, vil også omfatte f.eks. lokalisasjon, manuelle og ikke-manuelle komponenter og artikuljonsmåte. Det blir tatt opp lenger ute i dette heftet. Dette er et nytt forskningsfelt, og det er viktig å være klar over at tegnklasser på tegnspråk er mer enn verb, adjektiv og substantiv. Når vi her likevel har valgt å gjøre det på denne måten, er det for å lette den kontrastive undervisningen i tegnspråk og norsk.

LITTERATURTIPS TIL LÆREREN

Malmquist, A.K og Mosand N.E (1996): *Se mitt språk!* Døves forlag, Bergen

Bruk både Språkboka, video til språkboka og lærerveiledning (video).

Se blant annet *Del 2: 1 Tegnenes opprinnelse, 3 Tegndanning* (Polymorfemiske tegn side 106) og *4 Tegnendringer* (Endringer i måte side 119 og Endringer i størrelse side 125).

Valli, C. & Lucas, C (1995): *Linguistics og American Sign Language*. Gallaudet University Press, Washington, D.C.
Se blant annet *Unit 2: Deriving Nouns from Verbs in ASL*.

Substantiv

– Egennavn

EKSEMPEL 1

Eksempel hentet fra *Videobok 6*, Russiske eventyr: *Snøjenta*.

KOMMENTAR

Eksempel på navnetegn for Russland. Diskuter om elevene bruker andre tegn for Russland. Eksempel på bokstavering av personnavn der initialen senere blir brukt (Ivan), og eksempel på bokstavering av personnavn (Maria) der navnetegnet senere blir brukt. Snakk om hvordan navnetegn oppstår på tegnspråk, og hvordan man i møte med ukjente først kan bokstavere navnet sitt og deretter bruke navnetegn eller initial. Det samme kan man finne med stedsnavn. Se om dere kan finne andre navnetegn for Maria.

EKSEMPEL 2

Eksempel hentet fra *Videobok 6*, Etter muntlig tradisjon, Østfold: *Hesten og bilen*.

KOMMENTAR

ONSØY bokstaveres. Stedsnavn som ikke har fast navnetegn, blir bokstavert. Man kan også si Onsøy på andre måter; f.eks. O-N-S ØY.

EKSEMPEL 3

Eksempel hentet fra *Videobok 6*, Jon Bing: *En lørdag i juni*.

KOMMENTAR

Eksempler på substantiv i denne teksten er:
lørdag, gutt, Benji, skole, bord, mor, far, fabrikk, nordsjøolje, kjeks, hav, melk, vann, kjøkken, sykkel, gate, by, hus, svaberg, bølge, brygge, vindmølle, kveld, kjeller, dynamo (legg merke til at dette tegnet blir bokstavert), batteri, strøm, TV.

Se på de bokstaverte substantivene i dette eksemplet og finn flere eksempler på bokstaverte substantiv.

Oppgave 1

Elevene finner substantivene i eksempel 3.

Oppgave 2

Elevene finner eksempler på substantivtegn; egennavn for f.eks.:

en gutt

ei jente

et land

et dyr

ei gate

ei elv

ei øy

Oppgave 3

Elevene kan se på andre tekster og se på hvordan bokstaver og navnetegn brukes. Bruk f.eks. *Videobok 6* eller *Elevbokvideo 6*.

– Fellesnavn

Oppgave 4

Elevene finner ti substantiver med flathåndform. Grupper etterpå disse tegnene i egennavn og fellesnavn.

Oppgave 5

Elevene finner ti substantiver med pekehåndform. Grupper etterpå disse tegnene i egennavn og fellesnavn.

Oppgave 6

Elevene kan komme med flere forslag til substantiver med andre håndformer. Grupper etterpå også disse tegnene i egennavn og fellesnavn.

Oppgave 7

Elevene finner substantiver til tegningen. **Kopioriginal 1.**

Verb

EKSEMPEL 4

Hele teksten finnes på *Tegnspråkgrammatikk 6*,
12 Studieteknikk: *Bruno Liljefors*.

KOMMENTAR

I dette eksemplet finnes bl.a. de enkle verbene: HETE,
UNNGÅ og FUNDERE
og samsvarsverbene: SE, TA og TA-TIL-SEG-INNTRYKK.

Oppgave 8

Elevene finner verbene i eksemplet og klassifiserer dem etter enkle verb og samsvarsverb.

Oppgave 9

Hele teksten finnes på *Videobok 6: Når gryter kan føde*.
Elevene bruker denne teksten og finner verbene i den.

Oppgave 10

Elevene bruker de verbene de fant i oppgaven over, og finner ulike varianter av verbene.
Finn eksempler på ulike måter å uttrykke verbene å gå, å gi, å få osv.

Oppgave 11

Elevene finner ulike tegnvarianter/proformer for:

- å gå
- å sitte
- å drikke
- å løpe
- å se

Oppgave 12

Hele teksten finnes på *Elevbokvideo 6*, Einar Skjæraasen:
Du skal ikke trø i graset.

Eksempel på enkle verb, samsvarsverb og proformverb.

Se om elevene kan finne andre proformer for å gå, å vokse, «å legge ned».

Verb – substantiv-par

Oppgave 13

Se på hvordan verb og substantiv skiller seg fra hverandre bl.a. ved artikuleringstype og oral komponent. Elevene finner verb – substantiv-par. Ta gjerne utgangspunkt i tegnene nedenfor, men finn gjerne flere/andre eksempler selv:

Verb	Substantiv
SITTE	STOL
Å-FLY	FLY
Å-ÅPNE EN BOK	BOK
KJØRE	BIL
Å-ÅPNE-DØR	DØR
Å-SKYTE-MED-PISTOL	PISTOL

Oppgave 14

Elevene bruker de verbene og substantivene de fant i oppgavene 2–13, og finner verb – substantiv-par. Se på hva som skiller substantivtegnet fra verbtegnet.

Adjektiv

Oppgave 15

Elevene bruker teksten på *Elevbokvideo 6*, Roald Dahl: *Heksetimen* og svarer på spørsmålene.

- Hvordan beskriver fortelleren at Sophie ligger i sengen sin og ikke får sove?
- Hvordan beskriver fortelleren de folketomme gatene og stillheten?
- Hvordan beskriver fortelleren månestrålen som treffer Sophie?
- Hvordan beskrives brillene?
- Hvordan beskrives husene Sophie ser?
- Sophie så noe ute på gaten. Hvordan blir dette beskrevet?

Oppgave 16

Bruk bildet på **Kopioriginal 2**.

Elevene beskriver bildet med katta, husene og jenta.

Oppgave 17

Elevene leker hermegåsa. En er leder og har ordet, de andre skal tegne det de blir bedt om. Lederen kan si: Tegn et stort hus. På taket sitter en bitteliten elefant. Elefanten har en flosshatt på snabelen osv. Eleven får fritt spillerom. Bruk gjerne farger i tillegg.

EKSEMPEL 5

Tekstutdraget er hentet fra *Gullmynten* av Reidar Brodtkorb, som står i *Øveboka* side 37.

Oppgave 18

Elevene ser på eksempel 5. Hvordan beskrives håret? Hvordan beskrives klærne? Hvordan beskrives øynene?

Oppgave 19

Elevene tegner mannen som ble beskrevet i eksempel 5.

Ikoniske og arbitrære tegn

KOMMENTAR

Snakk om hva som er forskjell på ikoniske og arbitrære tegn. Se på noen eksempler og snakk om hvorfor tegnene er ikoniske eller arbitrære, og hvorfor noen tegn kan være ikoniske for noen, men arbitrære for andre. Se både på formgivende tegn, bevegelsesgjengivende tegn og relasjonsgivende tegn.

EKSEMPEL 6

Hele teksten finnes på *Videobok 6*, Russiske eventyr: *Snøjenta*.

KOMMENTAR

I dette eksempelet finnes både ikoniske og arbitrære tegn. Av ikoniske tegn finnes det formgivende tegn, for eksempel SNØBALL, det finnes bevegelsesgivende tegn, for eksempel KASTE, og det finnes relasjonsgivende tegn, for eksempel DE-TO.

Et eksempel på arbitrært tegn er her STUE.

Oppgave 20

Elevene finner ikoniske og arbitrære tegn i tekstutdraget i eksempel 5. Sammenlign etterpå og se om elevene har plukket ut de samme tegnene til å være ikoniske og arbitrære og diskuter hvorfor det eventuelt ble forskjeller.

Oppgave 21

Bruk andre tekster fra *Elevbokvideo 6*, *Videobok 6* og andre tegnspråktekster for å finne ikoniske og arbitrære tegn som beskrevet i eksemplet og oppgaven over.

2 Studieteknikk – Lag spørsmål til bildet

Vil du bli en god forteller? EB side 20–30.
Å skrive er å svare på spørsmål. ØB side 14.

MÅL

Elevene skal formulere spørsmål og bli oppmerksom på hvordan spørsmål uttrykkes.

LITTERATURTIPS TIL LÆREREN:

Engen, Liv (Santa, Carol M.) (1996): *Prosjekt CRISS. Creating Independence through Student-owned Strategies. Å lære å lære.* Stiftelsen dysleksiforskning, Stavanger

Oppgave 22

Elevene lager minst ti spørsmål til bildet på **Kopieringsoriginal 3.**

3 Positive og negative uttrykk

Klassedikt. EB side 31.

MÅL

Elevene skal bli bevisste på positive og negative uttrykksmåter.

LITTERATURTIPS TIL LÆREREN:

Malmquist, A.K og Mosand N.E (1996): *Se mitt språk!* Døves forlag, Bergen

Bruk både Språkboka, video til språkboka og lærerveiledning (video).

Se: 4 Tegndringer (Endringer i måte side 119).

Oppgave 23

Dramatiser en situasjon der elevene skal argumentere for et standpunkt.

Ta f.eks. utgangspunkt i:

- Det har kommet forslag om at snøballkasting skal være lov i skolegården
- Klassen skal på en ukes leirskole ved sjøen
- Skoledagen skal bli to timer lengre

Gå sammen to og to. Den ene er positiv til forslaget, mens den andre er negativ til det. Ta gjerne diskusjonen opp på video. Diskuter etterpå hvilke tegn som ble brukt, og se på hvorfor de ble oppfattet som positive eller negative.

EKSEMPEL 7

Teksten finnes også på *Elevbokvideo 5*, Roald Dahl: *Matilda*.

Oppgave 24

Elevene ser eksempel 7 og finner positive og negative uttrykk og sorterer dem etter hva som er positivt, og hva som er negativt.

Oppgave 25

Elevene sier to positive og to negative utsagn eller setninger om bruk av datamaskin. Se **Kopieringsoriginal 4**.

4 Studieteknikk – svare på spørsmål

Bildebok. EB side 38–41.

Svare på spørsmål. ØB side 19.

MÅL

Elevene skal lytte til tekster og svare på spørsmål.

LITTERATURTIPS TIL LÆREREN:

Engen, Liv (Santa, Carol M.) (1996): *Prosjekt CRISS. Creating Independence through Student-owned Strategies. Å lære å lære.* Stiftelsen dysleksiforskning, Stavanger

Oppgave 26

Hele teksten finnes på *Elevbokvideo 6: Da fuglene fikk farger.* Elevene ser *Da fuglene fikk farger* og svarer på spørsmålene til teksten.

Oppgave 27

Elevene finner ut hvem som sier hva i klippene fra eventyret om da fuglene fikk farger.

Oppgave 28

Hvordan starter dette eventyret om da fuglene fikk farger?
Se gjerne på andre eventyr for å se hvordan de starter. Her kan man f.eks. bruke *Eventyr fra 17 land* utgitt ved Møller kompetansesenter.

5 Studieteknikk – Lag spørsmål

**Intervju. EB side 42–47.
Lag spørsmål. ØB side 20.**

MÅL

Elevene skal lage spørsmål til en tekst.

LITTERATURTIPS TIL LÆREREN:

Engen, Liv (Santa, Carol M.) (1996): *Prosjekt CRISS. Creating Independence through Student-owned Strategies. Å lære å lære.* Stiftelsen dysleksiforskning, Stavanger

Tegnspråkgrammatikk 6, 5 Studieteknikk, lag spørsmål:
Intervju med fru Larsen

Oppgave 29

Elevene lager åtte spørsmål som de tror ble stilt i intervjuet.

6 Byggekløssene i språket

**Byggekløssene i språket. EB side 56–66.
Analyse. ØB side 24.**

MÅL

Elevene skal kunne analysere og se de enkelte elementene i språket og se hva de enkelte tegn refererer til.

LITTERATURTIPS TIL LÆREREN

Malmquist, A.K og Mosand N.E (1996): *Se mitt språk!* Døves forlag, Bergen

Bruk både Språkboka, video til språkboka og lærerveiledning (video).

Se blant annet; Del 2: 1 Tegnenes opprinnelse (sammensatte tegn side 69), 2 Tegnenes oppbygging, 3 Tegndanning og 7 Setningslære (Grensemarkører side 180).

Analyse

Oppgave 30

Elevene lager setninger til bildet på **Kopioriginal 5** og forteller etterpå hva som er subjekt og verbal. Hvem gjør hva?

Oppgave 31

Elevene lager setninger til bildet på **Kopioriginal 6** og forteller etterpå hva som er subjekt og hva som er verbal.

Oppgave 32

Elevene lager setningspyramider. Start med enkle setninger (subjekt og verbal i grunnform), og bygg ut med modifiseringer og aspektbøyninger.

EKSEMPEL 8

Hele teksten finnes på *Elevbokvideo 6 (Aviser)*, Leserinnlegg: *Frekt*.

KOMMENTAR

Se i dette tekstutdraget på hvordan lokalisasjon brukes, og hvordan tegneren lokaliserer røykere og ikke-røykere og senere i teksten refererer tilbake til disse lokus.

Oppgave 33

Bruk teksten i eksempel 8.

Finn referansene i eksempelet og lag en kort analyse av dette tekstutdraget (subjekt og verbal). (Elevene kan også finne adjektiv, modifiseringer, referenter osv.)

Se på hvordan rommet lokaliseres, og hvordan røykere og ikke-røykere blir plassert i forhold til hverandre og senere referert til ved pek.

EKSEMPEL 9

Hele teksten finnes på *Elevbokvideo 6*, Intervju: *Guttedrømmen som ble virkelighet*.

KOMMENTAR

Tegneren etablerer lokus for far og gutten som spør ved hjelp av blick. Far lokaliseres ved at tegneren ser litt opp til høyre, Gutten ser på far, som er lokalisert der. Når far snakker, har tegneren blikket nedover og til venstre, der gutten er lokalisert. Vi kan se på tegnerens blikkretning hvem som snakker, og hvem det snakkes til.

Oppgave 34

Se på tekstutdraget i eksempel 9. Se på hvordan det blir etablert lokus for de to personene, og hvordan det etterpå blir referert tilbake til disse. Se også på de andre tegnklassene og på hvordan modifisering av en tegnklasse kan gi ulik betydning til teksten.

Sammensatte tegn**KOMMENTAR**

Se på *Nissedikt 1* på *Videobok 6*. Her ser man bruk av tegnene *nissefar* og *bondegård*. Dette er sammensatte ord på norsk og blir også sammensatte tegn. Det er her ikke skjedd en påvirkning mellom de to leddene i de sammensatte tegnene. En slik påvirkning kan man f.eks. se i tegn som DØVEFORENING, der håndformen i første del av tegnet er blitt påvirket av håndformen fra andre del av tegnet, og i tegnet

SAMBOER, der man først artikulere det tegnet som har høyest artikulasjonssted. Man bruker de manuelle komponentene BO - SAMMEN, mens man holder på den norske orale komponenten. Prøv å finne flere sammensatte tegn, både tegn som er påvirket av hverandre, og tegn som ikke er det.

Oppgave 35

Elevene lager rekker av sammensatte tegn der hvor siste del av det ene tegnet blir første del av det neste. Eksempel: POST-KONTOR KONTOR-MØBLER MØBEL-BUTIKK

Denne type tegn stammer fra norske ord, men brukes også som sammensatte tegn på tegnspråk. Vær oppmerksom på sammen-satte norske ord som det ikke kan finnes sammensatte tegn til. Et eksempel på dette er *sykepleier*.

Oppgave 36

Kan noen av de tegnene elevene fant i oppgave 35 få endret rekkefølge og dermed en annen betydning? Ikke alle ord som kan endre rekkefølge på norsk, kan endre rekkefølge på tegnspråk.

Oppgave 37

Elevene finner sammensatte tegn der man bruker håndalfabet + tegn. Eksempler på dette er tegn man kan sette U foran, f.eks. U-HELDIG og U-KJENT. Andre tegn som er satt sammen av håndalfabet + tegn, kan f.eks. være navn på ulike bæertyper som rips (R-I-P-S- BÆR eller R-BÆR), bringebær (B-BÆR) og tegn for almetre som er brukt på *En lørdag i juni* på Videobok 6. Tegnet som her brukes, er A-L-M-E TRE.

Kan elevene finne flere slike eksempler?

Flermorfemiske tegn

Oppgave 38

Flermorfemiske tegn er et tegn i grunnform der det legges til en bevegelse i artikulasjonen som gjør at tegnet endrer betydning. Eksempler på slike flermorfemiske tegn er ordenstall og talltegn som uttrykker alder, etasje, kroner og øre, nummer og klokka.

Diskuter hvordan disse tegnene brukes, og lag eksempler selv. Elevene skal kjenne godt til denne type tegn fra tidligere klassetrinn.

Tegns komponenter

EKSEMPEL 10

Hele teksten finnes på *Videobok 6*, Jon Bing: *En lørdag i juni*.

KOMMENTAR

Se på tegnene i dette tekstutdraget og finn de enkelte delene som er nevnt i oppgave 40.

Oppgave 39

Elevene tar for seg teksten og klassifiserer tegnene etter

- enhåndstegn, tohåndstegn
- om tohåndstegnet har en aktiv og en passiv hånd, eller om begge hendene er aktive
- om håndformene i tohåndstegn er like eller ulike
- hvor på tegneren eller i tegnrommet tegnet artikuleres
- hvilken orientering håndformen har
- i hvilken retning tegnet artikuleres

Skjemaet på **Kopioriginal 7** er ment som forslag til hvordan man kan analysere tegn, og *må* ikke følges. Man kan både tegne og skrive i dette skjemaet. Oppgavene kan også bare gjøres muntlig. En slik analyse vil gjøre elevene oppmerksomme på de enkelte delene tegnet består av, og vil hjelpe dem til å forstå notasjonssystemer som tar utgangspunkt i disse fire hovedelementene. Se eksempel på neste side for eksempel på bruk av et slikt skjema.

Oppgave 40

Elevene tar for seg de ikke-manuelle komponentene i de samme tegnene de arbeidet med i oppgave 39.

- blikk
- øyebryn
- kinn
- tunge
- munn (TMFOK/norsk)
- hode

Bruk **Kopioriginal 8** som utgangspunkt. Se neste side med eksempel på hvordan et slikt skjema kan brukes.

EKSEMPEL PÅ HVORDAN ET SLIKT SKJEMA KAN BRUKES:

Tegn: BIL		Manuelle komponenter	
		Høyre hånd	Venstre hånd
Håndform	aktiv	<i>S-håndform</i>	<i>S-håndform</i>
	passiv		
Artikulasjonssted		<i>Foran tegneren</i>	<i>Foran tegneren</i>
Artikulasjonsorientering		->	<-
Artikulasjonsretning		<i>Forover</i>	<i>Forover</i>

Tegn: BIL	Ikke-manuelle komponenter
Blikk	
Øyebryn	
Kinn	
Tunge	
Munn	<i>bil</i>
Hode	

Grensemarkører

EKSEMPEL 11

Hele teksten finnes på *Videobok 6*, Jon Bing: *En lørdag i juni*.

KOMMENTAR

De ulike grensemarkørene i dette tekstutdraget er: blunk, nikk, senking av hender.

Oppgave 41

Elevene bruker tegnspråketeksten i eksempel 11 og finner grensemarkører.

Oppgave 42

Elevene bruker andre tegnspråketekster og finner grensemarkører. Bruk korte utdrag fra tekster.

7 Referanser

7.1 Synsvinkel

Replikker og anførselstegn. EB side 80–81.

Verb. EB side 86–87.

Adverb og pronomener. EB side 130–131.

MÅL

Elevene skal se hvordan man viser synsvinkelskift ved hjelp av blick og kroppsholdning i tegnspråktekster.

LITTERATURTIPS TIL LÆREREN:

Malmquist, A.K og Mosand N.E (1996): *Se mitt språk! Døves forlag, Bergen*

Bruk både Språkboka, video til språkboka og lærerveiledning (video).

Se: 5 Lokalisasjon (Synsvinkel side 144).

Oppgave 43

Hele teksten finnes på *Videobok 6*, Barbro Werkmäster: *Ringen*. Elevene bruker hele teksten og ser på hvordan fortelleren skifter mellom å innta mannens, konas og gjenferdets synsvinkel.

EKSEMPEL 12

Hele teksten finnes på *Videobok 6*, Russisk eventyr: *Snøjenta*.

KOMMENTAR

Her ser man et eksempel på hvordan fortelleren bruker blick og kroppsholdning for å vise synsvinkel.

Oppgave 44

Elevene ser på eksempel 12 og ser på hvordan fortelleren etablerer lokus for Ivan og Maria, og hvordan fortelleren inntar de to synsvinkel enten ved blick/kroppsholdning eller ved først å si navnet deres.

Oppgave 45

Elevene ser på en tegnspråktekst. Dette kan være tekster fra *Videobok 6*, *Elevbokvideo 6* eller de kan bruke ulike eventyr på tegnspråk (f.eks. fra *Eventyr fra 17 land*, Møller kompetansesenter 1997). Finn replikkene. Se når replikken starter, og når den slutter.

Oppgave 46

Elevene går sammen to og to og diskuterer et selvvalgt emne. Ta et emne de har kunnskaper og meninger om, slik at samtalen kan utvikle seg naturlig. Elevene kan bruke mellom to og fem minutter på dette (det kan være greit å starte med kort tid og øke etter hvert når elevene er blitt vant med arbeidsformen). Elevene må gjerne notere argumenter som blir lagt fram underveis. Etterpå går de hver for seg og gjengir samtalen. Det vil her være behov for å bruke synsvinkelskift for å få fram hvem som sa hva. Etter hvert som elevene er blitt vant med denne arbeidsformen, kan man også være flere som er med på diskusjonen, og elevene må da etterpå i sin gjengivelse referere til flere personer.

7.2 Proformer

Skrøner og vitser. EB side 82–85.

Verb. EB side 86–87.

MÅL

Elevene skal se hvordan proformer brukes som referanse i tekst, og hvordan ulike proformer kan brukes til å uttrykke samme ting.

LITTERATURTIPS TIL LÆREREN

Malmquist, A.K og Mosand N.E (1996): *Se mitt språk!* Døves forlag, Bergen

Bruk både Språkboka, video til språkboka og lærerveiledning (video).

Del 2; 3 Tegndanning (Polymorfemiske tegn side 106)

Valli, C & Lucas C. (1995): *Linguistics of American Sign Language*. Gallaudet

University Press. Washington, D.C.

Part three, Morphology (*Unit 7 Classifier predicates and locative verbs* side 76 og *unit 8 Classifier predicates and signer perspective* side 86)

Wallin, Lars (1994): *Polysyntetiska tecken i svenska teckenspråket*. Akademitryck AB, Edsbruk

EKSEMPEL 13

Hele teksten finnes på *Videobok 6*, Jon Bing: *En lørdag i juni*.

KOMMENTAR

I eksempelet brukes tre ulike proformer for å sykle.

Oppgave 47

Elevene finner de ulike proformene for å sykle i eksempel 13.

EKSEMPEL 14

Hele teksten finnes på *Videobok 6*, Jon Bing: *En lørdag i juni*.

KOMMENTAR

Eksempelet viser fire ulike proformer for båten som seiler.

Oppgave 48

Elevene finner de ulike proformer for båten som seiler i eksempel 14.

Oppgave 49

Elevene lager proform-fortellinger. Det finnes eksempler på videoen *Lek og fantasi med tegnspråk* utgitt av Ål folkehøyskole og kurscenter for døve 1993 der f.eks. hodet er brukt som proform.

7.3 Lokalisasjon

Sport og tekster om sport. EB side 72–79.

Fortelling – rekkefølge og avsnitt. EB side 136–137.

MÅL

Se hvordan lokalisasjon brukes for å etablere referanser i tekst og til å plassere personer, ting og ideer i forhold til hverandre i tegnrommet.

LITTERATURTIPS TIL LÆREREN

Malmquist, A.K og Mosand N.E (1996): *Se mitt språk! Døves forlag*, Bergen

Bruk både Språkboka, video til språkboka og lærerveiledning (video).

Del 2: 5 Lokalisasjon side 135.

Valli, C & Lucas C. (1995): *Linguistics of American Sign Language*. Gallaudet

University Press Washington, D.C.

Part seven; Supplemental readings; Four functions of a locus side 302.

EKSEMPEL 15

Hele teksten finnes på *Elevbokvideo 6: Selvportrett i tekst*.

KOMMENTAR

Tegneren lokaliserer Harstad, Andøya og havet rundt øya.

EKSEMPEL 16

Hele teksten finnes på *Tegnspråkgrammatikk 6 under 1 Tegnklasser*, eksempel 4 : *Bruno Liljefors*.

KOMMENTAR

Se på hvordan fortelleren i dette eksempelet lokaliserer Bruno Liljefors og dyrene i samspill med hverandre og dyrene i samspill med menneskene. Se på hvordan det refereres tilbake til disse lokus senere i eksempelet.

Oppgave 50

Se på eksemplene 15 og 16. Se hvordan tegneren lokaliserer fysiske ting og ideer. Se på bildene på kopieringsoriginal 3 og beskriv bildet. Legg vekt på hvor ting og personer plasseres i forhold til hverandre.

Oppgave 51

Elevene går sammen to og to, og den ene og beskriver et sted han eller hun kjenner godt. Den andre skal tegne det som ble beskrevet. Snakk etterpå om beskrivelsen ble oppfattet riktig eller ikke.

Oppgave 52

Elevene finner bilder fra bøker, aviser o.l. og beskriver bildene. Les beskrivelsen inn på video.

Oppgave 53

Lag en faktatekst der lokalisasjon brukes som redskap for å strukturere innholdet i teksten.

Oppgave 54

Se på egne og andres tekster og se på hvordan lokalisasjon blir brukt som referanser både for fysiske og abstrakte ting.

Oppgave 55

Elevene kan forberede korte foredrag der det legges vekt på lokalisasjon som redskap til å strukturere innholdet i teksten.

8 Modifisering

Skrøner og vitser. EB side 82–85.

Verb. EB side 86–87.

Personbeskrivelse. EB side 124–129.

MÅL

Elevene skal se hvordan substantiv-, adjektiv- og verbtegn i grunnform kan endre betydning ved hjelp av aspekt og ikke-manuelle komponenter.

LITTERATURTIPS TIL LÆREREN

Malmquist, A.K og Mosand N.E (1996): *Se mitt språk!* Døves forlag, Bergen

Bruk både Språkboka, video til språkboka og lærerveiledning (video).

Se: 4 Tegnendringer (Endringer i måte side 119 og Endringer i størrelse side 125)

EKSEMPEL 17

Hele teksten finnes på *Elevbokvideo 6 (Sport og tekster om sport): Tredje innbytter.*

KOMMENTAR

Utdraget uttrykker noe avslappet, vanlig. Dette vises i bruk av både manuelle og ikke-manuelle komponenter.

EKSEMPEL 18

Hele teksten finnes på *Elevbokvideo 6 (Vil du bli en god forteller?)*, Roald Dahl: *Heksetimen.*

KOMMENTAR

Eksempelet uttrykker noe anstrengende. Sofie forsøker å sove, men får det ikke til.

EKSEMPEL 19

Hele teksten finnes på *Elevbokvideo 6 (Sport og tekster om sport): Slalåm.*

KOMMENTAR

Dette eksemplet viser noe intensivt og viser slalåmkjørerens konsentrasjon og fart.

Oppgave 56

Elevene lager en historie de leser inn på video. Denne historien skal først fortelles nøytralt. I neste utgave skal elevene legge vekt på å få fram en spesiell stemning i fortellingen. Fortell den samme historien: sint, blid, trist, spennende, kjedelig, skummelt, fort, sakte og med store og små bevegelser.

Oppgave 57

Uttrykk tegnene nedenfor som uttrykk for noe vanlig, avslappet, lett, som noe anstrengende og som noe intensivt.

- SNILL
- LESE
- PRATE
- GÅ
- SE
- HOLDE
- GRØNN
- MØRK

Elevene finner flere tegn selv, og gjør det samme med dem.

Oppgave 58

Se på forskjellen i intensitet i tegnene (både manuelle og ikke-manuelle komponenter) og se om disse tegnene kan brukes i betydningen av å gjøre noe fort eller sakte.

- GÅ
- SPISE
- LESE
- SAMLE

Se at det ikke alltid er hvor raskt tegnets manuelle del utføres, som avgjør hva tegnet betyr, men også de ikke-manuelle komponentene.

Finn flere eksempler selv.

Oppgave 59

Ta utgangspunkt i et bilde. Beskriv bildet med vekt på modifisering i tegnene.

Oppgave 60

Ta utgangspunkt i teksten *Heksetimen* av Roald Dahl på *Elevbokvideo 6 (Vil du bli en god forteller?)*.

a) Se på tegnspråkteksten og tegn en tegning slik dere forestiller dere stemningen i fortellingen.

b) Se på tegnspråkteksten og se hvordan modifisering brukes for å beskrive stemning, og hvordan verb og beskrivelser henger sammen, og diskuter hvorfor dere tror fortelleren har valgt akkurat de tegnene. Finner dere noe sted et annet tegn kunne vært brukt for å beskrive stemningen bedre?

Oppgave 61

Finne ett eller flere bilder (bildefortelling) elevene skal ta utgangspunkt i når de skal lage en fortelling.

Elevene beskriver først bildet nøytralt, deretter lager de en mer levende beskrivelse der de må bruke modifiseringer av adjektiv, verb og substantiv. Det er her snakk om å bygge ut en fortelling og legge til opplysninger.

Ta begge versjonene opp på video og sammenlign etterpå.

Diskuter hva som gjør at den ene fortellingen er mer levende enn den andre. Se på valg av tegn og modifiseringer.

9 Studieteknikk

– Finne opplysninger i tekst

Tid. EB side 88–92.

MÅL

Elevene skal finne opplysninger i tekst.

LITTERATURTIPS TIL LÆREREN

Engen, Liv (Santa, Carol M.) (1996): *Prosjekt CRISS. Creating Independence through Student-owned Strategies. Å lære å lære.* Stiftelsen dysleksiforskning, Stavanger

Tegnspråkgrammatikk 6 under 9 Studieteknikk, Finne opplysninger i tekst: Fakta om kalenderen

Oppgave 62

Elevene gjør oppgave a–f som hører til teksten *Fakta om kalenderen*.

Oppgave 63

Ordtak: «Den som ikke lever sitt liv etter almanakken eller klokka, lever sitt liv på slump.»

Diskuter i klassen hva ordtaket betyr.

Tegnspråkgrammatikk 6 under 9 Studieteknikk, Finne opplysninger i tekst: Måneden januar

Oppgave 64

Elevene gjør oppgave a–e til teksten *Måneden januar*.

Tegnspråkgrammatikk 6 under 9 Studieteknikk, Finne opplysninger i tekst: Uke

Oppgave 65

Elevene bruker teksten *Uke* og lager sju spørsmål til den som de leser inn på video.

Oppgave 66

Elevene kan snakke om stjernetegn og finne ut hvilke stjernetegn de er født i. Se oppgave 139 og 140 i ØB. Les gjerne horoskop i aviser og ukeblader for å se hva de sier.

10 Tidsuttrykk

Tid. EB side 88–92.

Verbets tider. EB side 96–97.

MÅL

Elevene skal bli bevisst på hvordan tegnspråk bruker faste tidsuttrykk i tillegg til bruken av tidslinjer.

LITTERATURTIPS TIL LÆREREN

Malmquist, A.K og Mosand N.E (1996): *Se mitt språk! Døves forlag*, Bergen

Bruk både Språkboka, video til språkboka og lærerveiledning (video).

Del 2: 6 Tid (Tidstegn knyttet til tidslinjer side 156).

Valli, C & Lucas C. (1995): *Linguistics of American Sign Language*. Gallaudet

University Press. Washington, D.C.

Part three: Unit 13, Time in ASL side 113.

EKSEMPEL 20

Hele teksten finnes på *Videobok 6*, Barbro Werkmäster: *Ringen*.

KOMMENTAR

Fortellingen starter med «For lenge siden ...», som er et tidsuttrykk.

EKSEMPEL 21

Hele teksten finnes på *Videobok 6*, Barbro Werkmäster: *Ringen*.

KOMMENTAR

I dette eksempelet finnes tre tidsuttrykk. Det første er da kona sier at hun vil ha ringen på seg dag og natt i framtiden. Det andre er når mannen og kona har lagt seg, og tegnet SENERE brukes for å markere at de hadde sovet en liten stund. Det siste tidsuttrykket er når mannen sier til kona at hun bare må slappe av, fordi det (gjenferdet) snart forsvinner.

Eksempel 22

Hele teksten finnes på *Videobok 6*, Sagn fra Søndre Vestfold: *Kobberkjelen*.

KOMMENTAR

Tegnet NESTE brukes.

Oppgave 67

Snakk om hvordan vi i en tegnspråktekst kan se hvilken tid det er snakk om. Ta opp faste tidsuttrykk (i går, to dager siden, etterpå, før osv.) og se på disse uttrykkene i forhold til tidslinjer.

Eksempel 23

Hele teksten finnes på *Elevbokvideo 6 (Personbeskrivelse)*: *Selvportrett i tekst*.

KOMMENTAR

Noen av tidsuttrykkene som finnes her, er: FØRSTE, SENERE, FERDIG, «ETTER EN STUND».

Oppgave 68

Elevene finner tidsuttrykkene i teksten.

11 TMFOK

Ordtak og faste uttrykk. EB side 93–95.

MÅL

Elevene skal kjenne til innhold og bruk av TMFOK-uttrykk.

LITTERATURTIPS TIL LÆREREN

Vogt-Svendsen, Marit (1983): *Norske døves tegnspråk – noen pedagogiske og språkvitenskaplige aspekter*, Tapir

180 tegn. Kassetene 1–3. Materiell til tegnspråkopplæring. 60 tegn (på hver videokassett) med to eksempler på bruk av hvert tegn. Tegn med eksempler vises først uten, deretter med forklaring på norsk. Utgitt av Møller kompetansesenter 1993.

Eksempel 24

Hele teksten finnes på *Videobok 6*, Etter muntlig tradisjon, Østfold: *Hesten og bilen*.

KOMMENTAR

I dette eksempelet brukes fem ulike TMFOK-uttrykk.

Oppgave 69

Elevene finner TMFOK-uttrykkene i eksempel 24 og forklarer hva de betyr. Elevene lager andre eksempler der de er brukt.

Oppgave 70

Elevene går sammen to og to og fører en samtale. For hver gang de har ordet, skal de bruke et TMFOK-uttrykk. Start f.eks. med å si:

- MATEMATIKK JEG HAR-IKKE-PEILING
 - JEG LIKE-GODT MATEMATIKK HVA DU LIKE-BEST
- OSV.

Oppgave 71

Lag her en TMFOK-fortelling etter mønster av de tradisjonelle «adjektivfortellingene». Du (læreren) lager altså en historie der du setter av plass til å sette inn TMFOK-uttrykk. Lag gjerne denne fortellingen på video. Elevene kommer med forslag til TMFOK-uttrykk som de setter inn i fortellingen, og etterpå får de se hele fortellingen.

12 Studieteknikk

– Studere tekst og bilde

Dramatikk i fortellingen. EB side 132–135.

MÅL

Elevene skal studere tekst og bilde og svare på spørsmål.

LITTERATURTIPS TIL LÆREREN

Engen, Liv (Santa, Carol M.) (1996): *Prosjekt CRISS. Creating Independence through Student-owned Strategies. Å lære å lære.* Stiftelsen dysleksiforskning, Stavanger

Tegnspråkgrammatikk 6: Bruno Liljefors

Oppgave 72

Elevene ser på tegnspråkteksten og svarer på spørsmålene.

Oppgave 73

Elevene finner ut hvilke som er riktige av de fem påstandene.

13 Setningsstruktur

Aviser. EB side 98–115.

MÅL

Elevene skal undersøke hvordan funksjonene årsak/virkning og sammenligning/kontrast uttrykkes på tegnspråk.

LITTERATURTIPS TIL LÆREREN

Malmquist, A.K og Mosand N.E (1996): *Se mitt språk!* Døves forlag, Bergen

Bruk både Språkboka, video til språkboka og lærerveiledning (video).

Del 2; 7 Setningslære side 172.

Tellevik, J.M. & Schröder, O.I. (red.) (1983): *Tegnspråk og undervisning av døve barn*, Tapir

Bergman, Brita (1983): Några satstyper i det svenska teckenspråket side 53–64. I *Tegnspråk og undervisning av døve barn*, Tapir

Olson, Kjerstin (1998): *Satslära*. SIH Läromedel. Örebro. (cd-rom)

EKSEMPEL 25

Hele teksten finnes på *Videobok 6*, Sagn fra Søndre Vestfold: *Kobberkjelen*.

KOMMENTAR

Årsak/virkning: Vi får her en forklaring på hvorfor den (kobberkjelen) er borte. Det er fordi folk sier at det er de underjordiske som med sin trolldom har gjemt den. Dette er en betingelsessetning som starter med et spørsmål som uttrykkes med nikk og blunk, deretter får vi «svaret».

EKSEMPEL 26

Hele teksten finnes på *Videobok 6*, Inger Hagerup: *Pinnsvinet*.

KOMMENTAR

Sammenligning: Pinnsvinet sammenlignes her med en nålepute. Tegnet LIGNE-PÅ brukes for å uttrykke denne sammenligningen.

EKSEMPEL 27

Hele teksten finnes på *Videobok 6: Når gryter kan føde*.

KOMMENTAR

Årsak/virkning: Her uttrykkes årsak/virkning. Tegnet BETYR brukes til å uttrykke det logiske forholdet mellom de to leddsetningene.

EKSEMPEL 28

Hele teksten finnes på *Videobok 6, Russiske eventyr: Snøjenta*.

KOMMENTAR

Motsetning: Første del av setningen uttrykker en motsetning i betydningen «de hadde mange gode venner, men var likevel ikke lykkelige».

Årsak/virkning: Første del av setningen (de hadde mange gode venner, men var likevel ikke lykkelige) uttrykker en virkning av siste del (fordi de ikke har barn), som er årsak til at de ikke er lykkelige.

Oppgave 74

Elevene bruker en av skrønene de laget under emnet Skrøner og vitser i EB side 82–85. Elevene bytter skrøne med en klassekamerat. Om det er bare én døv i klassen, kan man ta utgangspunkt i egen skrøne. Elevene ser på teksten og lager årsak/virkning-setninger og motsetninger.

Oppgave 75

Ta utgangspunkt i den samme skrønen som over. Elevene lager nå setninger som uttrykker motsetninger. Gjør det samme med sammenligning/kontrast.

Oppgave 76

Bruk den samme framgangsmåten som i oppgave 75. Elevene lager en historie om et selvvalgt tema og bytter eventuelt historie med en klassekamerat og lager årsak/virkning-setninger og motsetningssetninger som forklaring til innholdet.

Oppgave 77

Lag situasjoner i klasserommet som skal forklares. Legg for eksempel mange ting oppå hverandre slik at de til slutt raser sammen. Elevene må da forklare hva som skjedde, og hvorfor.

14 Studieteknikk

Våren – dikt og drama EB side 142–145

MÅL

Elevene skal studere tekst og svare på spørsmål.

LITTERATURTIPS TIL LÆREREN:

Engen, Liv (Santa, Carol M.) (1996): *Prosjekt CRISS. Creating Interdependence through Student-owned Strategies. Å lære å lære*. Stiftelsen dysleksiforskning. Stavanger.

*Tegnspråkgrammatikk 6 under 14 Studieteknikk:
Anemone Hepatica*

Oppgave 78

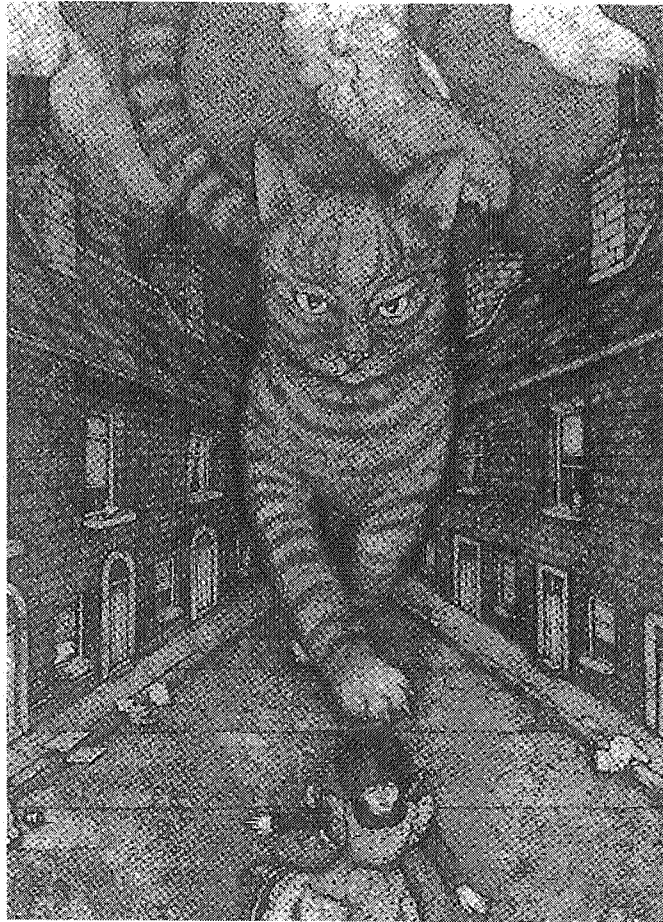
Elevene svarer på spørsmålene på **Kopioriginal 9**.

*Tegnspråkgrammatikk 6 under 14 Studieteknikk:
Paracelsus og blåveisen*

Oppgave 79

Elevene svarer på spørsmål til **Kopioriginal 10**.

MANUELLE KOMPONENTER
Venstre hånd

MANUELLE KOMPONENTER
Høyre hånd

Håndform	aktiv			
	passiv			
Artikulasjonssted				
Artikulasjons-orientering				
Artikulasjons-retning				

IKKE-MANUELLE KOMPONENTER

Blikk	
Øyebryn	
Kinn	
Tunge	
Munn	
Hode	

SVAR PÅ SPØRSMÅLENE

a) *Hvor i landet er blåveisen mest utbredt?*

b) *Når dukker blåveisen vanligvis opp?*

c) *Hva slags terreng trives blåveisen best i?*

d) *Er alle blåveiser blå?*

e) *Beskriv stilken på blåveisen.*

f) *Hvorfor blir vi bedt om å la være å plukke blåveis?*

SVAR PÅ SPØRSMÅLENE

a) Hva fikk Paracelsus til å tro at blåveisen var bra mot leversykdommer?

b) Hva er det latinske navnet på blåveis?

c) Hva menes med signaturlæren?

Litteraturliste

Engen, Liv (Santa, Carol M.) (1996): *Prosjekt CRISS. Creating Independence through Student-owned Strategies. Å lære å lære.* Stiftelsen dysleksiforskning, Stavanger

Eventyr fra 17 land, Møller kompetansesenter 1997 (Video)

Lek og fantasi med tegnspråk, Ål folkehøgskole og kurscenter for døve 1939 (Video)

Malmquist, A.K og Mosand N.E (1996): *Se mitt språk!* Døves forlag, Bergen

Olsson, Kjerstin (1998): *Satslära*. SIH Läromedel, Örebro (cd-rom)

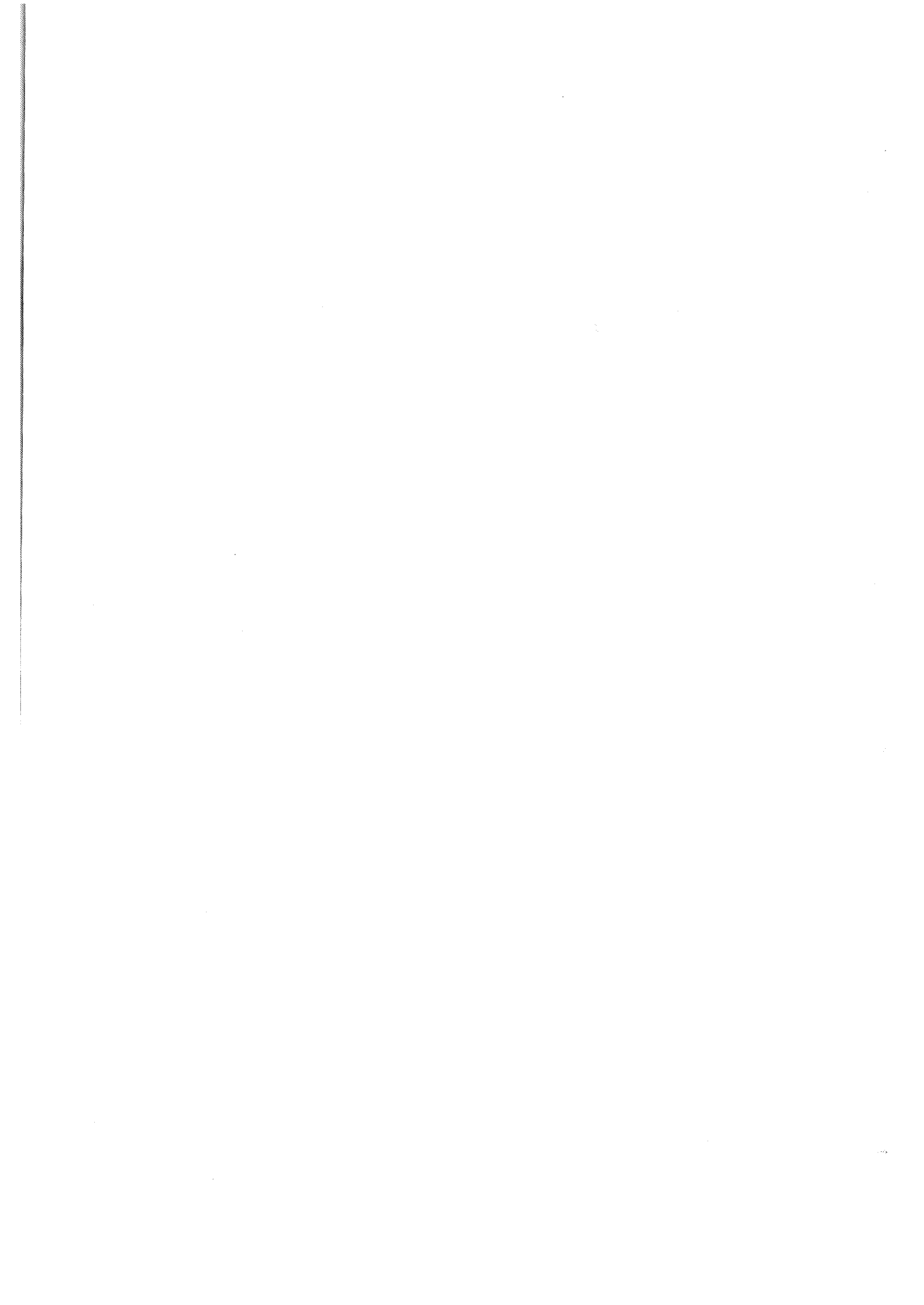
Tellevik, J.M. & Schröder, O.I. (red.) (1983): *Tegnspråk og undervisning av døve barn*. Tapir

Valli, C. & Lucas, C (1995): *Linguistics og American Sign Language*. Gallaudet University Press, Washington, D.C.

Vogt-Svendsen, Marit (1983): *Norske døves tegnspråk – noen pedagogiske og språkvitenskaplige aspekter*. Tapir

Wallin, Lars (1994): *Polysyntetiska tecken i svenska teckenspråket*. Akademitryck AB, Edsbruk

180 tegn: Kassetene 1–3. Materiell til tegnspråkopplæring. Møller kompetansesenter 1993 (Video)

SPRÅKET DITT 6. KLASSE

Til verket hører:

- **Elevbok**
med lærestoff og motivasjonsstoff, oppgaver, bilde- og teksteksempler
- **Øvebok**
med oppgaver i rettskriving og studieteknikk
- **Lærerens bok**
med en generell del og en metodisk del knyttet til hvert kapittel

Materiell for døve elever i 6. klasse knyttet til Språket ditt:

- **Tegnspråk som førstespråk og norsk for døve**
Tilleggshefte for lærere som skal undervise døve elever. Med en generell del og en metodisk del knyttet til hvert kapittel i Språket ditt 6. klasse elevbok.
- **Tegnspråk som førstespråk**
Video med et utvalg tekster fra Språket ditt 6. klasse elevbok gjengitt på tegnspråk.
- **Tegnspråk som førstespråk**
Lærerveiledning i tegnspråkgrammatikk. Med forklaring på eksempler og oppgaver i tegnspråkgrammatikk.
- **Tegnspråk som førstespråk**
Video med elevoppgaver og eksempler i tegnspråkgrammatikk.

Materiell for døve elever i 6. klasse knyttet til Leseboka for grunnskolen:

- **Tegnspråk som førstespråk 6. klasse**
Video med et utvalg av tekster fra Leseboka for grunnskolen bind 7 og 8 gjengitt på tegnspråk.

Frittstående tillegg:

- **Tegnspråk som førstespråk – Døve kunstnere**
Video med presentasjon av noen døve kunstnere

Disse komponentene dekker det meste av mål og hovedmomenter i de aktuelle læreplanene for 6. klasse i fagene *Tegnspråk som førstespråk* og *Norsk for døve*.

Utarbeidet av Møller kompetansesenter

